

Stockholm 15. november 1975.

Sak: Opprettelse av en nordisk investeringsbank.

Statsminister Trygve Bratteli.

(Manuskript).

I sammenlikningen med det mellomfolkelige samarbeid ellers i verden har samarbeidet i Norden utmerket seg ved enkelhet i institusjonell oppbygging. Den direkte kontakten mellom politikere, nasjonale administrative organer, faglige grupperinger og organisasjonene i samfunnet har ført til at samarbeidet har fulgt uformelle og praktiske veier. Det nære fellesskap mellom folkene gjør en slik arbeidsform naturlig. Det er ingen grunn til at vi for framtiden skal endre dette hovedtrekk ved det nordiske samarbeid.

I senere år er samarbeidet gitt en fastere institusjonell ramme. Dette har sammenheng med at myndighetene i langt større grad enn før har blitt engasjert i spørsmål som gjelder utviklingen og formingen av våre samfunn. Landene blir stadig stilt overfor oppgaver som de må løse i fellesskap og som krever nye tiltak og samarbeidsformer.

Opprettelsen av en nordisk investeringsbank er ikke et forsinket forsøk på å løse økonomiske utviklingsoppgaver som forelå under tidligere stadier i det nordiske samarbeidet. Den videre industrielle framgang i våre land og aktuelle tendenser i verdensøkonomien, vil stille vårt næringsliv overfor krav om nye produksjonsmetoder og nytt produksjonsmønster. Næringslivets investerings- og finansieringsoppgaver blir ikke mindre enn før. Moderne produksjonsopplegg

- 2 -

krever driftsenheter med mer produksjonsutstyr for hver arbeidsplass. Omstillinger og strukturendringer er blitt en vedvarende prosess som myndighetene må søke å få bedre herredømme over. Også formene for samarbeidet mellom nasjonene må gi muligheter for å håndtere disse spørsmål.

Større energisparing og forskyvninger i energiforsyningen er ikke alene om å øke kapitalbehovet og finansieringsoppgavene i næringslivet. En mer fornuftig utnytting av ressursene og en rettferdigere fordeling av produksjonsoppgavene mellom tradisjonelle industriland og utviklingsland forutsetter betydelige forandringer i produksjonsmetoder og næringsstruktur. Krav om miljøverntiltak trekker i samme retning. I global sammenheng er det riktig at den mest kapitalintensive produksjon bør falle på land der inntektsnivået ligger høyest og arbeidskraften er knapp. De har et spesielt ansvar for å omforme sin næringsstruktur slik at land med et svakt utviklet næringsliv og skarer av arbeidsløse gis muligheter for å ta del i den internasjonale arbeidsdeling og arbeide seg ut av sin fattigdom.

En nordisk investeringsbank kan bare være ett blant mange tiltak som virkeliggjør nye investeringsoppgaver og produksjonsopplegg i Norden. Den skal supplere tradisjonelle finansieringskilder når oppgaven ligger utenfor det som disse kilder vanligvis tar seg av, på grunn av størrelse, den langsiktige karakter eller de særlige forhold ved flernasjonale prosjekter. Vi kan ikke på forhånd sette opp en liste over hvilke prosjekter dette vil kunne dreie seg om.

De arbeidsmuligheter vi gir en nordisk investeringsbank, vil i seg selv være med å skape grunnlag for at nye prosjekter blir overveiet og planlagt. Banken skal virke med i regjeringenes industri- og utviklingspolitikk, ikke arbeide på avstand av den.

Flere forhold trekker i retning av at verdensøkonomien vil bære preg av større ustabilitet enn før. I de fleste land er det en betydelig ledig produksjonskapasitet. Selv om vi forutsetter at en fornyet produksjonsframgang til neste år vil fortsette og etterhvert ta seg kraftig opp, synes vi å måtte regne med at ledig produksjonskapasitet vil måtte vedvare ut dette ti-året. Det er en fare for at sysselsettingen i mange industriland ikke på en tid vil nå opp til de krav vi stiller til full sysselsetting. En situasjon med underutnyttet produksjonskapasitet virker ikke til å stimulere investeringsaktiviteten i næringslivet eller til å planlegge langsiktige prosjekter for en framtidig næringsstruktur. Inflasjonsproblemet med sterke forskyvninger i relative kostnads- og prisforhold forsterker usikkerheten om lønnsomhet og utviklingsmuligheter.

Samtidig står de fleste land overfor ytre betalingsproblemer som setter sterke begrensninger på deres muligheter for å utforme en politikk for fornyet økonomisk framgang. Særlig for Danmark har betalings-situasjonen gjennom flere perioder vært en slik begrensende faktor. Denne problemstilling er nå blitt aktuell for de fleste, og vi må vente at den varer i flere år framover. For Norge er perspektivene på dette område annerledes enn for de øvrige nordiske

land. Et samarbeid mellom landene om finansiering og prosjektplanlegging kan åpne nye veier ut av betalingsproblemene og skaffe finansiering som ikke ville være til stede på de enkelte nasjonale kredittmarkeder.

Andre samarbeidende grupper av land har tilsvarende ordninger for finansiering av industrielle prosjekter som er av betydning for dem alle, eller som flere er interessert i å få realisert. Den senere tids rystelser i internasjonale betalingsforhold har gjort det naturlig for slike kredittinstitutter å ta del i kanaliseringen av de internasjonale pengefordringer som knytter seg til olje-eksportørenes store betalingsoverskudd. Hittil er kanaliseringen i det alt vesentlige gått gjennom det internasjonale private bankvesen. Plasseringen av oljeeksportørenes overskudd har hovedsakelig skjedd i de tradisjonelle former for finansobjekter. Statene har likeledes opptatt lån i tradisjonelle former. Det ville virke stabiliserende på betalingsforholdene mellom de enkelte land og grupper om kanaliseringen av de internasjonale pengestrømmer i større omfang kunne skje gjennom organer som er knyttet til et bredere økonomisk samarbeid. Det er ikke lyktes å få dette til på en tilfredsstillende måte gjennom organer som allerede er i virksomhet.

Også i disse saker kan en nordisk investeringsbank spille en nyttig rolle både for de nordiske land selv og i en større internasjonal sammenheng. Det er reist innvendinger mot at Norden på denne måte skaffer seg penger på bekostning av områder der den

økonomiske utvikling ikke har kommet så langt. Dersom det er utviklingslandene en her har i tankene, har denne innvending intet grunnlag. Plasseringen av disse internasjonale penger skjer ikke i utviklingslandene. Deres kapitalbehov må møtes i andre former enn ved lån, kreditter og innskudd på private, forretningsmessige vilkår.